

Actualització en Anèmies
VI Jornada d'Atenció Compartida en
Oncologia i Hematologia
Grup Clínic d'Oncologia i Hematologia
Àrea Integral de Salut Barcelona Esquerra

ANÈMIES EN L'ANCIÀ I NUTRICIÓ

Núria Mundó Rosell
DUE - Nutricionista
Barcelona, 28 d'Abril de 2017

INTRODUCCIÓ

- L'anèmia en la gent gran és un problema freqüent i està relacionada amb major risc de morbi-mortalitat.
- La incidència de la nutrició en l'anèmia és aproximadament d'un terç del total.
- La restricció calòrica i proteica, el ferro, la Vit.B12 i la deficiència d'ac.fòlic són les causes de l'anèmia nutricional.
- La malnutrició proteica i energètica, estimula la producció de citoquines amb inducció de inflamació, immunodeficiència i anèmia.
- Una dieta adequada d'energia i proteïna és necessària per a reduir la inflamació i augmentar l'absorció del ferro.

PREVALENÇA DE DESNUTRICIÓ

EN POBLACIÓ D'ANCIANS ESPANYOLS

Prevalencia de malnutrición en la población anciana española: una revisión sistemática. R. Milà Villarroel et al. Med Clin (Barc). 2012

Entorn hospitalari

24,6 – 69,2 %

Residències geriàtriques

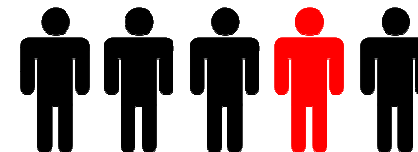
20,8 – 33 %

Entorn comunitari

6,9 – 27,6 %

EN RESIDÈNCIES GERIÀTRIQUES

V.E. Bianchi / Clinical Nutrition ESPEN 11 (2016)

Anèmia

48 – 63 %

Dèficit Fe, Ac.fòlic, Vit.B12

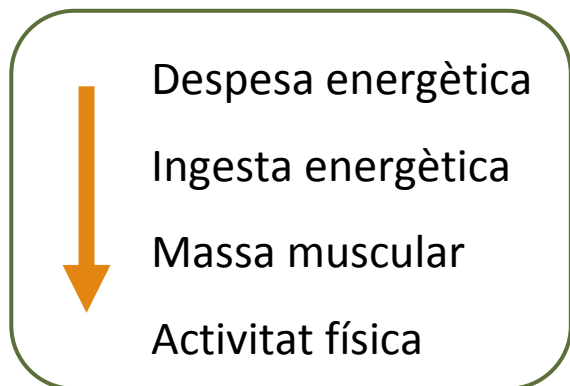
34 %

Mortalitat en residents anèmics

↑ 60 %

CANVIS FISIOLÒGICS DE L'ENVELLIMENT

+

Canvis fisiològics →

Alteracions en l'absorció:

Vit B12

Àc. Fòlic

Ca

Fe

Canvis socials i psicològics

Incapacitats físiques

Dificultats econòmiques

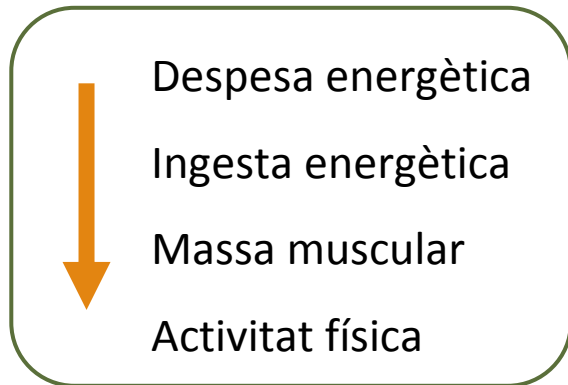
 **RISC DE
DESNUTRICIÓ**

CANVIS FISIOLÒGICS DE L'ENVELLIMENT

CANVIS FISIOLÒGICS DE L'ENVELLIMENT

+

Canvis fisiològics

Alteracions en l'absorció:

Vit B12

Àc. Fòlic

Ca

Fe

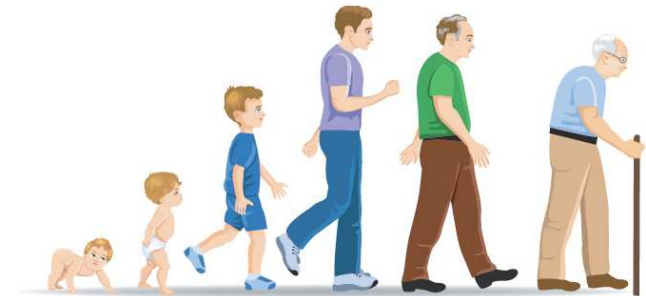
Canvis socials i psicològics

Incapacitats físiques

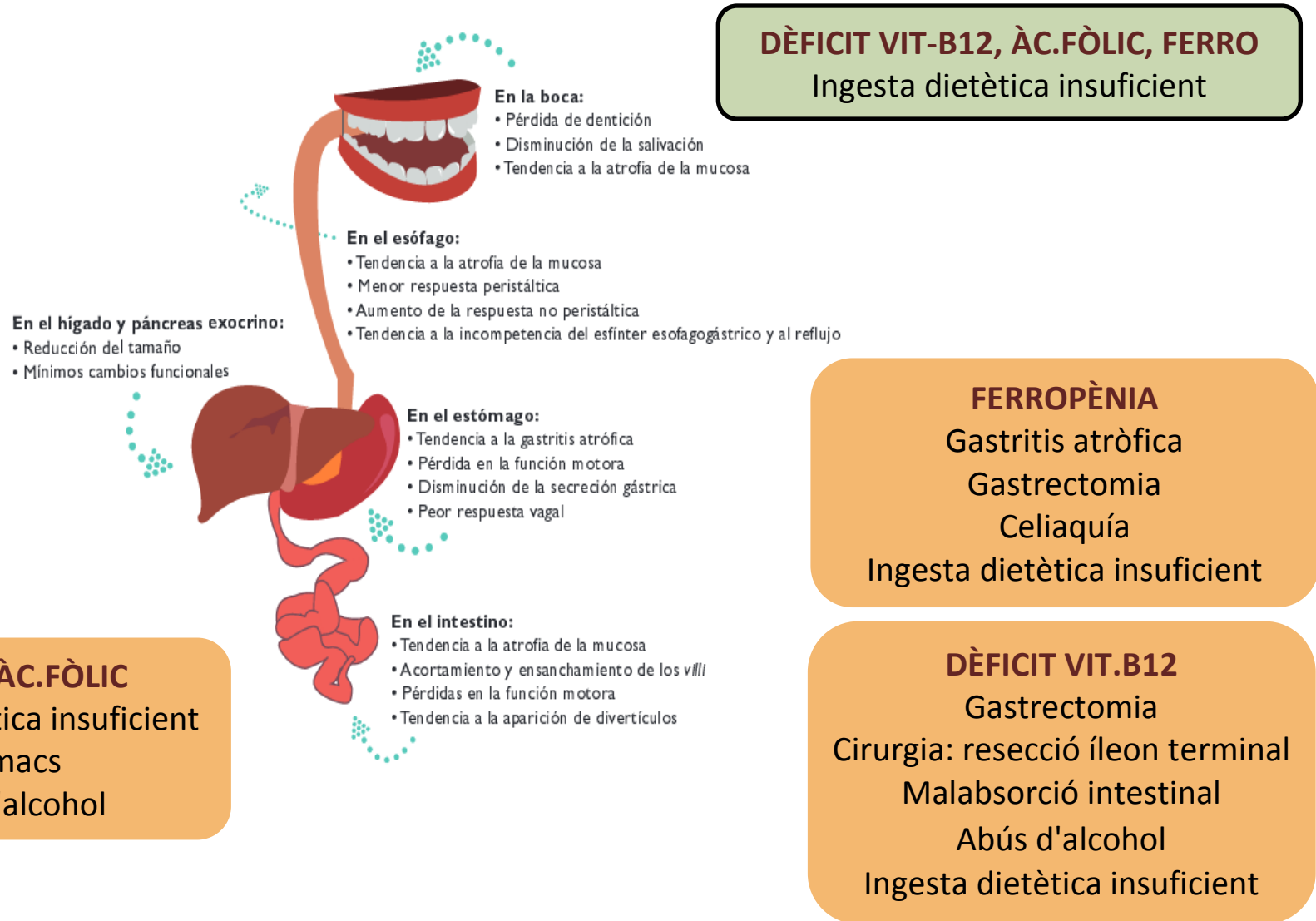
Dificultats econòmiques

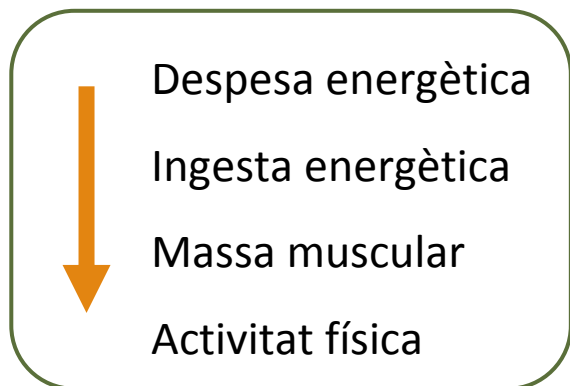
**RISC DE
DESNUTRICIÓ**

CANVIS FISIOLÒGICS DE L'ENVELLIMENT

CANVIS FISIOLÒGICS DE L'ENVELLIMENT

+

Canvis fisiològics

Alteracions en l'absorció:

Vit B12

Àc. Fòlic

Ca

Fe

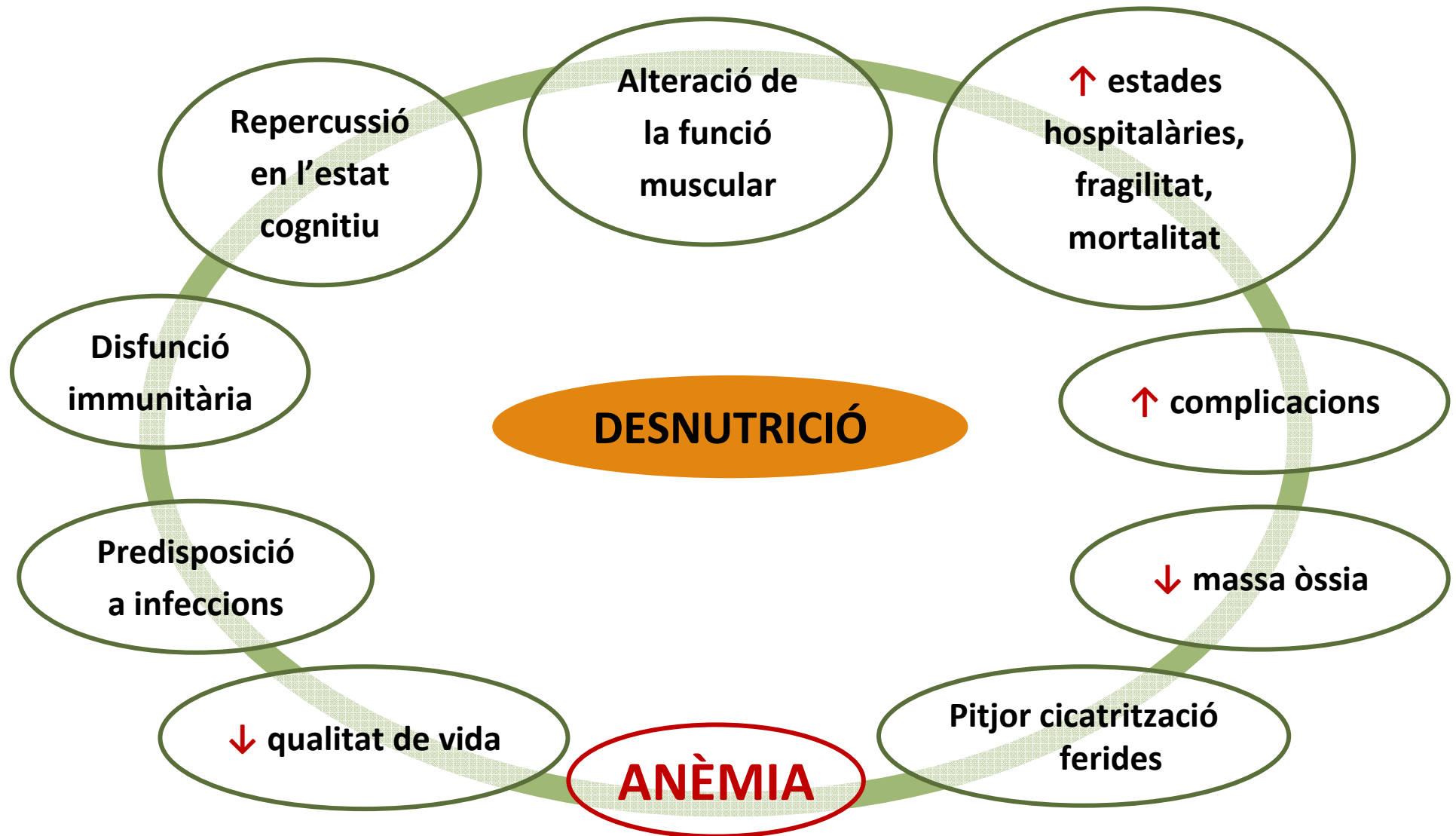
Canvis socials i psicològics

Incapacitats físiques

Dificultats econòmiques

CONSEQÜÈNCIES DE LA DESNUTRICIÓ

CONSEQÜÈNCIES DE L'ANÈMIA EN L'ANCIÀ

- **Movilitat i caigudes**
- **Alteracions cognitives**
- **Qualitat de vida**
- **Malaltia CV**
- **Mortalitat**

INTERVENCIÓ NUTRICIONAL EN EL ANCIÀ AMB ANÈMIA

OBJECTIU

- Mantenir / millorar l'estat nutricional
- Evitar dèficits nutricionals
- Recuperar dèficits nutricionals
  - ✓ Limitada intervenció dietètica
  - ✓ Tractament farmacològic
- Contribuir a la qualitat de vida

REQUERIMIENTOS ENERGÈTICS I DE MACRONUTRIENTS EN ANCIANS

Energia	30kcal/kg pes 1875 kcal 2400 kcal
Proteïnes	1,2- 2g/kg pes *
Hidrats de Carboni	50%
Lípids	30-35%
AG. Saturats	7-8%
AG. Monoinsaturats	20%
AG. Poliinsaturats	5%
Colesterol	<300mg/dia

PIRÀMIDE DE L'ALIMENTACIÓ SALUDABLE

Actividad física gratificante

6-8 vasos al día

VITAMINA B12

Funcions

- Correcte funcionament del cervell i sistema nerviós
- Eritropoiesi
- Síntesi de ADN
- Metabolisme proteic

Requeriments

2 µg/dia

Causes de dèficit

ANÈMIA MEGALOBLÀSTICA

- Absència de factor intrínsec en gastrectomitzats
- Aclorhídria
- Sd. malabsorció
- Ús perllongat de protectors gàstrics

Fonts

- Carns i derivats
- Vísceres
- Aus
- Peixos i mariscs
- Ous
- Làctis

ÀCID FÒLIC

Funcions

- Eritropoiesi
- Síntesi de ADN

Requeriments

400 µg/dia

Causas de dèficit

ANÈMIA MEGALOBLÀSTICA

- Ingesta insuficient
- Síndromes de malabsorció intestinal
- Alcoholisme
- Alguns fàrmacs

Fonts

- Llevat sec
- Fetge
- Germen de blat
- Llegums
- Vegetals de fulla verda
- Fruits secs

ALIMENTOS RICS EN VIT B12 I ÀC. FÒLIC

ALIMENTOS	B ₁₂ (µg)	Acido fólico (µg)
Hígado ternera	81	266
Hígado Cerdo	25	212
Paté (hígado cerdo)	12	99
Mejillones	8	33
Ciervo	6.3	4
Atún	4	15
Pulpo	3	13
Caballo	3	-
Solomillo buey	2	4
Chuleta Cerdo	1.1	4
Lenguado	1	11
Chuleta ternera	1	10
Caracoles	0.5	6
Morcilla	0.5	5
Yogur	0.4	4.7
Pollo pechuga	0.3	4.8
Almejas, berberechos	Tr	16
Leche vaca	0.3	5.5

ALIMENTOS	B ₁₂ (µg)	Acido fólico (µg)
Soja seca	0	370
Germen de trigo	0	350
Judías blancas	0	316
Garbanzos	0	185
Perejil	0	170
Soja fresca	0	165
Espinacas	0	143
Lentejas	0	117
Escarola	0	110
Almendra	0	70
Judías verdes	0	66
Nueces	0	66
Pistacho	0	58
Avena	0	56
Acelga	0	22

FERRO

Funcions

- Transport d'Oxígen (Hb)
- Metabolisme energètic
- Regulació en la producció de citoquines
- Síntesi de ADN
- Sistema immunitari

Requeriments

10 mg/dia

Causes de dèficit

ANÈMIA FERROPÈNICA

- Aport insuficient amb la dieta
- Pèrdues per sagnat intestinal
- Gastrectomies
- Malabsorció
- Antiàcids

Factors que ↓ l'absorció

- pH gàstric
- Antiàcids
- Fàrmacs
- Sintrom
- Vit K

ALIMENTOS RICS EN FERRO

FERRO HEMO

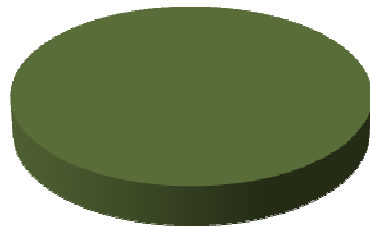
Alimentos	Fe (mg)	Col (mg)	AGS (g)
Almejas, berberechos	24	40	0.3
Morcilla	18	100	11.7
Hígado Cerdo	13	301	1.2
Codorniz	7.7	43.7	0.7
Hígado ternera	7.2	300	1.5
Caballo	7	78	0.2
Paté (hígado cerdo)	5.5	225	10.4
Solomillo buey	5	51	2
Mejillones	4.5	58	0.4
Caracoles	3.5	50	0.3
Ciervo	3.3	50	0.8
Chuleta ternera	1.9	65	8.5
Pollo pechuga	1.5	58	0.3
Chuleta Cerdo	1.3	80	5.8
Atún	1.3	28	0.9
Pulpo	1.2	48	0.3
Lenguado	0.7	60	0.1

FERRO NO HEMO

Alimentos	Fe (mg)	Col (mg)	AGS (g)
Soja seca	9.7	0	2.3
Perejil	7.7	0	tr
Germen de trigo	7.6	0	1.5
Pistacho	7.2	0	6.2
Garbanzos	6.8	0	0.4
Lentejas	6.8	0	0.1
Judías blancas	6.2	0	0.2
Avena	4.7	0	1.2
Almendra	3.6	0	4.3
Soja fresca	3.5	0	0.7
Nueces	2.3	0	7.4
Acelga	2.3	0	tr
Espinacas	2.3	0	0.2
Judías verdes	1	0	0.1
Escarola	1	0	0

APORT DE FERRO HEMO I NO HEMO A LA DIETA OCCIDENTAL

Ferro d'origen VEGETAL

100% NO HEMO
Baixa disponibilitat

Ferro d'origen ANIMAL

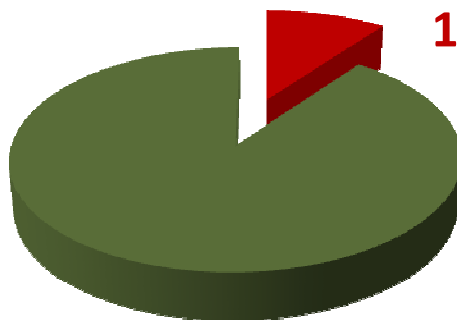

60% NO HEMO
Baixa disponibilitat

40% HEMO
Alta disponibilitat

Aport de ferro a les dietes mixtes

10% HEMO

90% NO HEMO

Absorció mitjana del ferro

- Ferro hemo: 20-25%
- Ferro no hemo: 2-20%
- Mitjana dieta mixta: 5-15%

EXEMPLES D'ABSORCIÓ DEL FERRO

100g fetge de porc
13mg de ferro

125g vedella
3,2 mg de ferro

*Del qual un 40% és hemo
i un 60% és no hemo*

5,2 mg de ferro hemo
7,7 mg de ferro no hemo

1,28 mg de ferro hemo
1,92 mg de ferro no hemo

*Ferro hemo: s'absorbeix < 25%
Ferro no hemo: s'absorbeix < 20%*

< 2,86 mg/Fe absorbit

< 0,70 mg/Fe absorbit

70g llenties
5,5 mg de ferro

Del qual un 100% és no hemo

5,5 mg de ferro no hemo

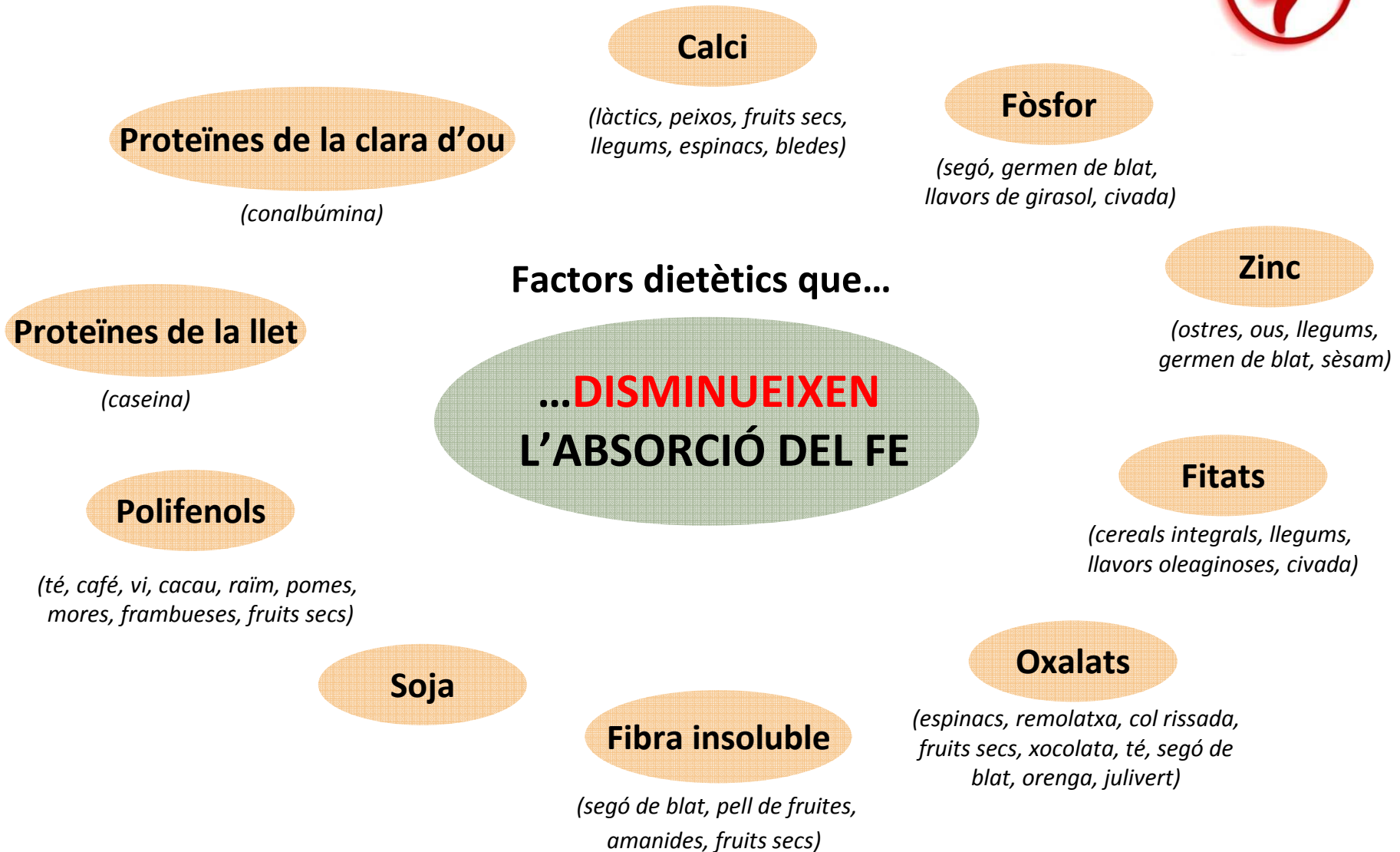
2,3 mg de ferro no hemo

Ferro no hemo: s'absorbeix < 20%

< 1,1 mg/Fe absorbit

< 0,46 mg/Fe absorbit

BIODISPONIBILITAT DEL FERRO

BIODISPONIBILITAT DEL FERRO

Vitamina C

(cítrics, kiwi, fresons, pebrot vermell, tomàquet, patata)

Dietes mixtes

Factors dietètics que...

...**AFAVOREIXEN** L'ABSORCIÓ DEL FE

Carn

(vermelles, vísceres i aliments rics en sang)

Fructooligosacàrids

(fibra soluble)

*Millora l'absorció de minerals:
calci, magnesi, zinc i ferro*

Factor càrnic

(augmenta l'absorció del Fe-no hemo)

Betacarotens

(Provitamina A)

(carbassa, pastanaga, espinacs, albercoc, préssec, mango, taronja, mandarina, etc)

Vitamina A

(fetge, làctics sencers, mantega, nata, rovell de l'ou)

TÈCNIQUES PER AUGMENTAR L'ABSORCIÓ DE FERRO

TÈCNIQUES	ALIMENTS
Remull	Cereals i llegums
Maceració	Cereals, llegums, tubercles o llavors
Bactèries o llevats productors de fitases exògenes	Pa
Cocció llarga	Llegums
Germinació	Germinats
Torrat	Fruits secs
Escalfament suau	Tubercles, cereals (blat de moro, arros) i llegums
Fermentació	Productes de soja: miso, tempeh (diètes vegetarianes)
Afegir líquits-salses riques en vitamina C	Fruites (llimona, taronja) i hortalises (pebrot vermell) riques en Fe

COMBINACIONS D'ALIMENTS PER AFAVORIR L'ABSORCIÓ DEL FERRO NO HEMO

ALGUNES SUGGERÈNCIES...

Aliments rics en Fe no hemo	Combinar amb...	Cuinar amb...	Evitar consumir al mateix temps amb...
Llegums (llenties, cigrons, mongetes seques)	Fruita rica en Vit C (taronja, mandarina, fresons, kiwi...)	Butifarra negra Xoriço Costella de porc o vedella	Tè Cafè Vi
Verdures (bledes, espinacs)	Fruita cítrica	Patates Oli d'oliva Pernil salat	
Cloïsses i muslos	Suc de llimona		
Cereals d'esmorzar (sense fibra)	Suc o fruita cítrica (taronja o aranja)	Llet sencera o semidesnatada	

MENÚ

ESMORZAR

- Suc de taronja
- Pa amb tomàquet, oli i pernil salat

MIG MATÍ

- Beguda de soja
- Cereals de civada

DINAR

- Lenties amb verdures
- Musclos amb tomàquet
- Macedonía: kiwi, mango, mores

BERENAR

- Iogur desnatat amb festucs picats i llavors de girasol

SOPAR

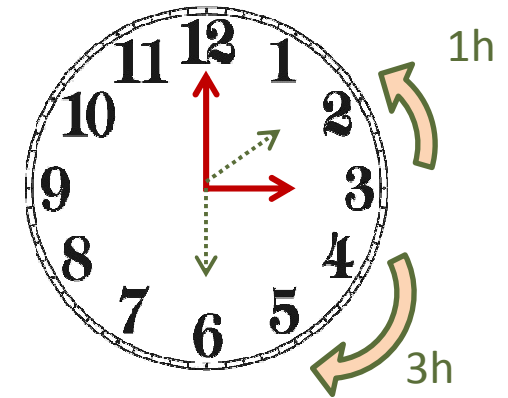
- Menestra: bròquil, carbassa, espàrrecs, bledes, patata
- Hamburguesa de vedella planxa
- Fresons

Energia 1880 kcal / Proteïnes 115 g / Fe 28.8 mg / Vít.B12 18.10 µg / Àc.fòlic 653 µg

TRACTAMENT AMB FERRO ORAL

Recomanacions generals

- Prendre-ho en dejú, amb l'estómac buit
- Es recomana 1 h abans o 3 h després dels menjars
- Acompanyat d'algun aliment ric en vitamina C
- En cas de mala tolerància, prendre-ho amb aliments per veure si millora però això disminueix la seva absorció i eficàcia
- No prendre-ho amb làctics, cafè, antiàcids o suplementes de calci

ALIMENTACIÓ DE L'ANCIÀ AMB ANÈMIA

Equilibrada:

Menjar aliments de tots els grups

Suficient:

Aportar l'energia necessària per a fer les activitats del dia a dia

Variada:

Aportar tots els nutrients per al bon funcionament de l'organisme

Adaptada:

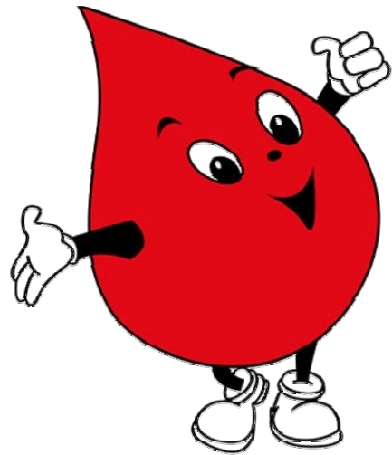
Reforçar la ingesta d'aliments rics en Fe, Vit B12 i àc.fòlic
Augmentar potenciadors i disminuir inhibidors de l'absorció del Fe
Textures modificades

Apetitosa/satisfactòria:

¡Menjar hauria de ser un plaer!

PREVENCIÓ

i Moltes Gràcies!

**Àrea Integral
de Salut
Barcelona Esquerra**